

ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไข
การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่น

ผลิตไม่ได้ตามเป้าหมาย	สาเหตุ	การแก้ไข ปรับเปลี่ยน
1. จำนวนเกษตรกรและพื้นที่เดิม ลดลง (เขตชลประทาน)	1. อายุมากไม่มีผู้สืบทอดการทำนา และคุณภาพไม่ผ่านฯ ยกเลิกการทำ แปลงฯ	* คัดเลือกหมู่บ้านในศูนย์ข้าวชุมชนที่มีศักยภาพ (เขตน้ำฝนและสูบน้ำไฟฟ้า) โดยศูนย์ฯ ร่วมกับจังหวัด-อำเภอและองค์กรในท้องถิ่นจัดทำเวทีชุมชน/จัดทำข้อตกลง/วางแผนร่วมกันประสานงานและติดตามกำกับอย่างใกล้ชิด
2. เกษตรกรในเขตพื้นที่ใหม่ไม่ปฏิบัติตามระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ เช่น การถอนพันธุ์ปน / การดูแลรักษาแปลงแบบปราณีตและสม่ำเสมอ	2. แรงงานมีน้อยและไม่มุ่งมั่นที่จะทำอย่างจริงจัง	* วางแผนการตลาดให้ครบวงจรผ่านคุณภาพศูนย์ฯ → ขาย คมข. ผ่านคุณภาพ ศชช. → กระจายพันธุ์ไม่ผ่านคุณภาพ → ตลาดข้าวเปลือกคุณภาพ → ตลาดข้าวแปร
3. เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข เช่น - ใช้เครื่องเกี่ยวขนาด เกี้ยวแล้วขายเลย - ตัดสนใจใช้เครื่องเกี่ยวขนาดเกี้ยวเพราะกลัวน้ำท่วมเสียหาย - นวดสลับพันธุ์ระหว่างเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวบริโภครูป	3. ไม่จ้างแรงงานที่มีความยุ่งยากในการปฏิบัติหลายขั้นตอน - ต้องการนวดให้เสร็จเป็นราย ๆ เพียงครั้งเดียว	* พัฒนากลุ่มแปลงฯ ให้เข้มแข็ง
4. เกษตรกรปรับเปลี่ยนการทำนาเป็นผู้จัดการนา	4. แรงงานไม่พอจึงจ้างเป็นส่วนใหญ่	
5. นโยบายของรัฐ (ประกันราคา)		
6. ภัยธรรมชาติ	5. กระทบแล้งในต้นฤดูและน้ำท่วม แปลงเสียหาย	* หาพื้นที่สำรองที่มีศักยภาพในเขตนาน้ำฝน
7. เกษตรกรต้องการใช้เงินเร็ว โดยนำไปขายให้กับร้านค้า	6. การจัดซื้อล่าช้า	* สร้างกองทุนให้สมาชิกที่เดือดร้อน กู้ยืม

คุณภาพไม่ผ่านมาตรฐาน	สาเหตุ	การแก้ไข ปรับเปลี่ยน
พันธุ์ปน / ความงอก	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตรกรเตรียมดินไม่ได้ (มีเวลาไถหมักดินน้อย) 2. ปลุกสลับพันธุ์ 3. ระยะข้าวออกรวง-สุกแก่โดนฝน 2 ครั้ง 4. ข้าวล้มผลผลิตเสียหายประมาณ 40% 5. การนวดสลับพันธุ์ 	<ul style="list-style-type: none"> * กำกับกับการเตรียมดินให้สามารถกำจัดข้าวเรื้อในแปลง * ปลุกด้วยวิธีปักดำ * ควบคุมระดับน้ำในแปลงมาอย่างให้ขาด (5-7 ซม.) * จัดทำข้อตกลงก่อนจัดทำแปลง จัดเตรียมเครื่องนวดและตรวจสอบโดยคณะกรรมการ กลุ่มฯ
บุคลากรศูนย์	<ol style="list-style-type: none"> 1. น้อย 2. รับผิดชอบงานตามนโยบายของกรมฯ มาก 3. งานขอสนับสนุนอื่น ๆ มาก 	<ul style="list-style-type: none"> * มอบภารกิจและกำกับอย่างใกล้ชิด * จัดบุคลากร งบประมาณให้พอเพียงกับปริมาณงาน
ลูกค้าคาดหวังว่า เมล็ดพันธุ์ที่ภาครัฐผลิต ต้องมีคุณภาพตามมาตรฐาน 100 %	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดความรู้และความเข้าใจด้านวิทยาการเมล็ดพันธุ์ โดยเฉพาะเรื่องมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว 	<ul style="list-style-type: none"> * ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้ด้านวิทยาการเมล็ดพันธุ์ให้เกษตรกรและลูกค้าเข้าใจ เช่น กระบวนการผลิต/มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ / การเก็บรักษาก่อนปลูก ฯลฯ

ที่มา:

อรทัย แก้ววิจิตร, นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่น 2553